

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็วการเปลี่ยนผ่านทางประชากรจากภาวะการเกิดสูงตายสูงมาสู่ภาวะการเกิดต่ำและตายต่ำ การเปลี่ยนแปลงจากการเพิ่มของประชากรวัยเด็กที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอดีตเป็นการเพิ่มประชากรวัยสูงอายุอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและยังคงทวีความรวดเร็วต่อไปอีกใน 10-20 ปีข้างหน้า ซึ่งนั่นก็หมายถึงว่าทำให้สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเยาว์วัยสู่สังคมสูงวัยและเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ปัจจุบันซึ่งประเทศไทยมีประชากรราว 67 ล้านคน ในปี 2568 โดยประชากรไทยจะไม่เพิ่มแล้ว ในประชากร 100 คนจะมีคนอายุ 60 ปีขึ้นไป 15 คน และ อีก 35 ปี คนอายุ 60 ปีมี 35 คนต่อประชากร 100 คน (สุทธิชัย จิตพันธ์กุล; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) การมีอายุที่ยืนยาวขึ้นทำให้เกิดประเด็นที่ท้าทายต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลายประการไม่ว่าจะเป็น ภาวะสุขภาพที่ถดถอยลงตามวัย การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและการอยู่ในสภาวะทุพพลภาพหรือมีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมประจำวันและการตกอยู่ในภาวะความยากจนในสัดส่วนที่สูงกว่าประชากรวัยอื่น

(ศิริลักษณ์ รื่นวงศ์, 2557:1)

โดยองค์การอนามัยโลก (WHO, 2002) ได้นำเสนอแนวคิด Active Ageing ให้เป็นแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาผู้สูงอายุ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาประชากรสูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต โดย WHO ได้ระบุว่า “แนวคิดผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Ageing) ว่าเป็นกระบวนการที่นำไปสู่สุขภาพที่ดี (Health) การมีส่วนร่วม (Participation) และหลักประกันที่มั่นคง (Security) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเมื่อสูงวัย และให้ประชาชนตระหนักถึงสุขภาวะด้านร่างกาย สังคม จิตใจ ตลอดจนวิถีชีวิตและการมีส่วนร่วมทางสังคม ในขณะเดียวกัน ควรมีหลักประกันหรือความมั่นคงและการดูแลประชาชนเมื่อประชาชนต้องการด้วย โดยคำว่า “Active” ตามนัยขององค์การอนามัยโลก ครอบคลุมมิติต่างๆ ทุกด้าน โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของผู้สูงอายุในดานกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จิตวิญญาณ และกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ไม่ใช่แค่ความสามารถทางร่างกายที่จะใช้แรงงานเท่านั้น กระนั้นแล้ว ผู้สูงอายุที่เกษียณจากงานแล้ว เจ็บป่วย หรือพิการ สามารถมีส่วนร่วมกับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ นอกจากนี้ ยังให้ความหมายของคำว่า “Health” คือความเป็นอยู่ที่ดีทั้ง ร่างกาย จิตใจ และสังคม การดูแลตนเองในชีวิตประจำวันและการมีอิสระสามารถพึ่งพาตนเองได้ของผู้สูงอายุ เป็นเป้าหมายสำคัญในการวางกรอบนโยบายสำหรับการ

เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Ageing) แนวคิดนี้ได้รับการนำเสนอแก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก เพื่อนำไปใช้พัฒนาประชากรสูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดี มีความตระหนักในคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนมีศักยภาพที่จะพึ่งพิงตนเองเท่าที่ผู้สูงอายุจะทำได้ และใช้ความสามารถนั้นในการช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว บุคคลอื่น และสังคม

แนวความคิดการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพหรือมีภาวะพหุคุณพลัง (Active Ageing) เป็นแนวคิดที่นำมาใช้เพื่อเสริมสร้างการเตรียมการสำหรับผู้สูงอายุในสังคมสูงอายุของประเทศไทย โดยเป็นการพัฒนาครอบคลุมบริบททั้ง กาย จิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ค่านิยม ปัญญา และความสุข ที่ครอบคลุมมิติต่างๆ หลากหลายแนวทาง (Multi-criteria Approach) เป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างผู้สูงอายุให้มีคุณลักษณะที่เป็นผู้ประสบความสำเร็จ (Successful Ageing) ซึ่งประกอบด้วย การมีชีวิตที่ยืนยาว มีสุขภาพทางกายและจิต มีการตระหนักในคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจสามารถควบคุมตนเอง และพึงพอใจในชีวิต การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณประโยชน์ (Productive Ageing) คือ ผู้ที่ดูแลตนเองได้ (Self-care) พึ่งตนเองได้ (Self-reliance) ทำในสิ่งที่ปรารถนาได้ตามศักยภาพของตน ทำประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม และเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการพัฒนาผู้สูงอายุที่มุ่งสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพนี้ ได้มีการดำเนินการในหลากหลายวิธี และหลากหลายกิจกรรม การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุเป็นแนวทางหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2560)

การพัฒนาผู้สูงอายุที่มุ่งสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพนี้ ได้มีการดำเนินการในหลากหลายวิธี และหลากหลายกิจกรรม โดยโรงเรียนผู้สูงอายุหรือชมรมผู้สูงอายุที่มีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุนับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้นำมาใช้ และคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุตามแนวคิดที่กล่าวมา ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่คุณสูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยาการจิตอาสาหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่คุณสูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่ากับชุมชน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2560) ซึ่งรัฐบาล (คสช.) โดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น โดยบูรณาการทุกภาคส่วน ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว ชุมชน และ

ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการเตรียมการด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะชีวิต มีกิจกรรมร่วมกับสังคมและชุมชน เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ มีโอกาสแสดงศักยภาพภูมิความรู้และประสบการณ์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุข

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในช่องทางที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว มีโอกาสได้เรียนรู้ตามอัธยาศัย และทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุคง ความแข็งแรงของร่างกายไว้ได้นานที่สุด และไม่เป็นภาระของครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังสามารถสร้างคุณค่าต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมอีกด้วย โดยการจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น มีความหลากหลายทั้งสถานที่ รูปแบบ และวิธีการ โดยสถานที่ดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ อาจเป็นอาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ภายในวัด บางแห่งไชบานของบุรีเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการ จัดตั้งในสถานที่ราชการ หรือจัดตั้งในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แลวจึงค่อยๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสร้างสุข) ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ศูนย์สามวัย ธนาคารความดี เป็นต้น ส่วนรูปแบบการศึกษาและกิจกรรมนั้น โรงเรียนผู้สูงอายุไม่มีรูปแบบและกิจกรรมตายตัว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ และความต้องการของผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการจัดตั้ง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2560)

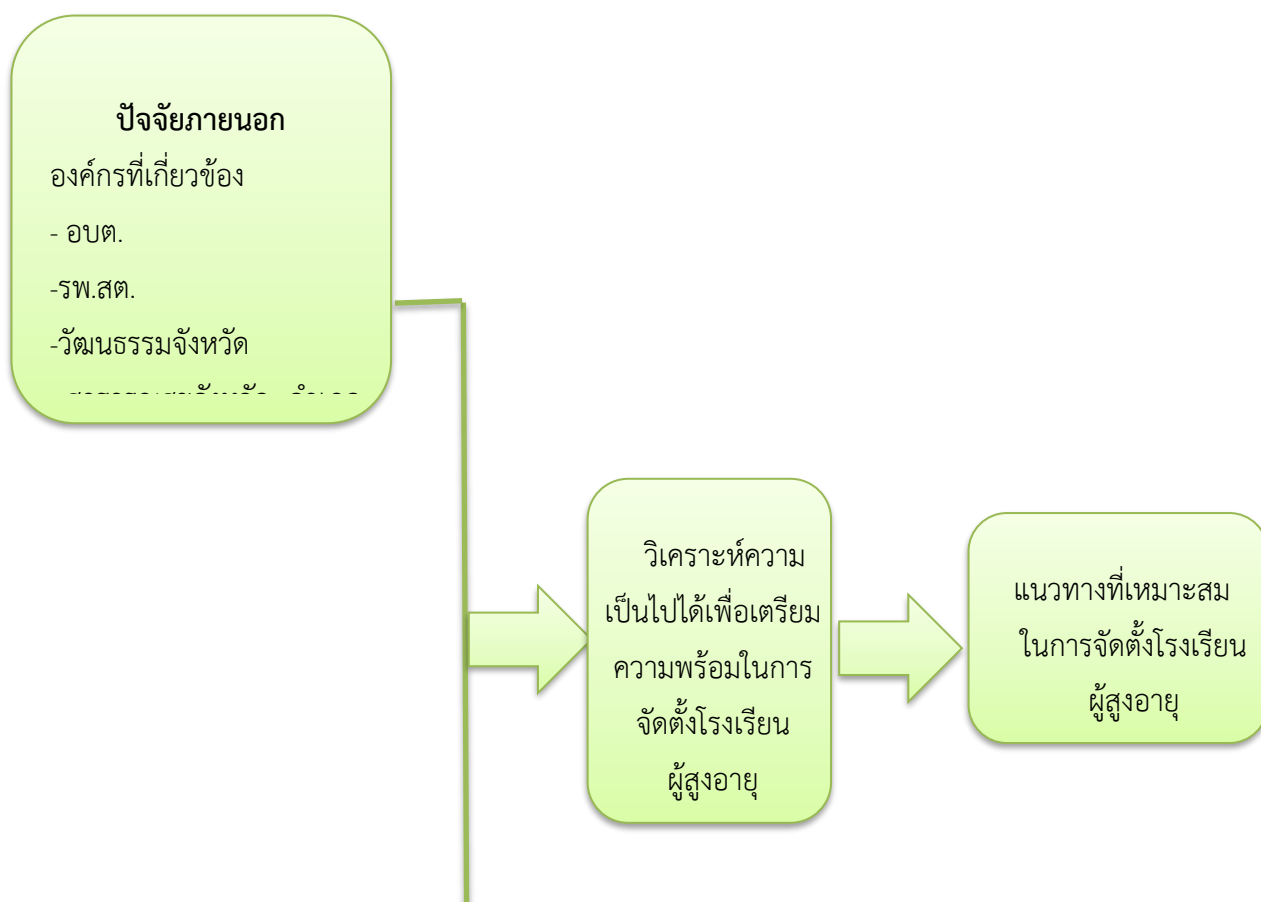
จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลขององค์การบริหารตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีครัวเรือนที่อาศัยอยู่ทั้งสิ้น 1,337 ครัวเรือน มีประชากรที่อาศัยอยู่จริงทั้งหมด 5,434 คน แบ่งเป็นเพศชาย 2,632 คน เพศหญิง 2,802 คน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60-65 ปี โดยเป็นหญิงและชายใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 46.12 มีการประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพเสริมส่วนใหญ่คือ รับจ้างหรือบริการ และผู้ที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือดูแล มีจำนวนมากที่สุด คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 1,188 คน รองลงมาคือ ผู้ป่วยเรื้อรัง

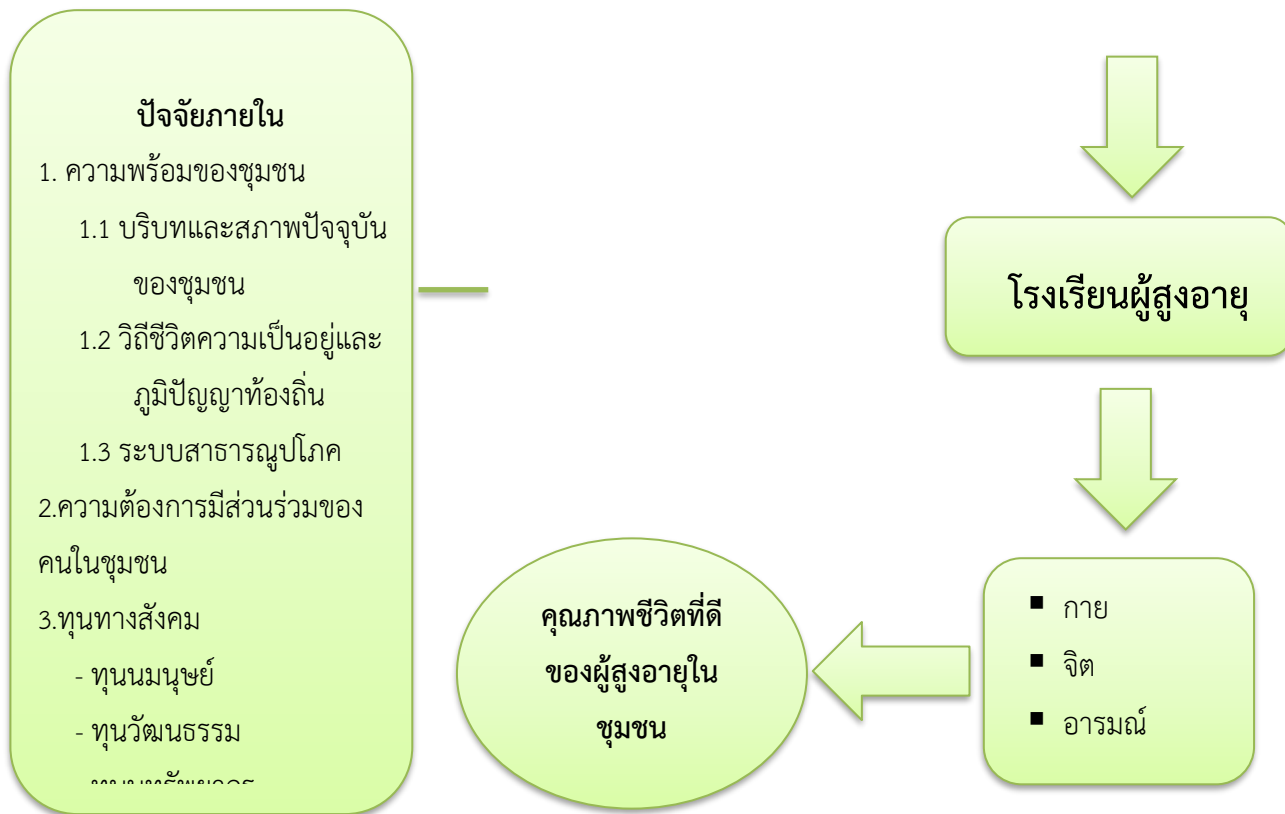
จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าผู้สูงอายุมีจำนวนมาก ซึ่งจากการลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับผู้บริหาร ผู้นำชุมชน อสม. และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ มีความต้องการพื้นที่ให้ผู้สูงอายุ ได้ทำกิจกรรม พบปะสังสรรค์ กิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพ กิจกรรมสนทนากาการ เป็นต้น ผู้วิจัยและผู้

เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทุกส่วนเห็นความสำคัญของ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ผู้วิจัย ร่วมกับนักวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักศึกษา และนักวิจัยชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน ต่อไป

1.2 กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์

กรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดที่ได้มีการพัฒนาจากกรอบแนวคิดของ สุวิมล วงษ์พิทักษ์ (2548) ประกอบกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.3 ยุทธศาสตร์การวิจัย

1.3.1 ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายประเด็น (ปี 2560)

ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ รายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการและสนับสนุนให้มีการวิจัยผู้สูงอายุ แบบมุ่งเป้า และบูรณาการ

แผนงานวิจัยที่ 1 การศึกษาสำหรับสังคมสูงวัย

แผนงานวิจัยที่ 2 การทำงานของผู้สูงอายุ

แผนงานวิจัยที่ 3 โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการการวิจัยผู้สูงอายุ

แบบมุ่งเป้าและ บูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสื่อสารและขับเคลื่อนการนำผลการวิจัยผู้สูงอายุแบบมุ่งเป้าไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประเทศและพื้นที่

แผนงานวิจัยที่ 1 การสื่อสารผลการวิจัยและนวัตกรรมด้านผู้สูงอายุให้แก่ผู้กำหนดนโยบายและหน่วยปฏิบัติ

แผนงานวิจัยที่ 2 การขับเคลื่อนการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยใช้กระบวนการสร้างความต้องการการใช้ข้อมูลและการวางแผนตัดสินใจเชิงนโยบายและปฏิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเครือข่ายวิจัยให้มีศักยภาพในการทำวิจัยผู้สูงอายุแบบ มุ่งเป้า และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในระดับประเทศและภูมิภาค

แผนงานวิจัยที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายวิจัยผู้สูงอายุแบบมุ่งเป้า ระดับประเทศ และภูมิภาคให้เป็นระบบและเกิดความต่อเนื่อง

แผนงานวิจัยที่ 2 การสร้างเสริมศักยภาพของเครือข่ายด้านการวิจัย ผู้สูงอายุแบบมุ่งเป้า โดยระบบการสนับสนุนและร่วมมือทางวิชาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาเครือข่ายวิจัยผู้สูงอายุ ที่เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคในประเทศ และนานาชาติ รวมถึงอาเซียน

แผนงานวิจัยที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายวิจัยผู้สูงอายุ ที่เชื่อมโยง ระหว่างภูมิภาคในประเทศ และนานาชาติ รวมถึงอาเซียน

แผนงานวิจัยที่ 2 การบริหารจัดการระบบข้อมูลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืน

แผนงานวิจัยที่ 3 การรายงานสถานการณ์การวิจัยผู้สูงอายุระยะสั้น (1 ปี) และระยะยาว (5 ปี)

1.3.2 ยุทธศาสตร์เฉพาะ : กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

1.3.2.1 พัฒนาขีดความสามารถของบุคคลและองค์กรให้เท่าทันพลวัตของปัจจัย ต่างๆ ที่กระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งให้มีขีดความสามารถในการทำงานเชิงรุกทั้งที่เป็นงานเฉพาะด้าน และการบูรณาการเชื่อมโยงข้ามภาคส่วน (รัฐ วิชาการ เอกชน ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ชุมชน ฯลฯ) ข้ามประเด็น และข้ามพรมแดนในการสร้างเสริมสุขภาพในระดับภูมิภาคและ ระดับโลก

1.3.2.2 พัฒนานวัตกรรมการสร้างเสริมสุขภาพและนวัตกรรมทางสังคมเพื่อให้มี กลไกและวิธีการใหม่ ๆ ในการตอบสนองต่อปัญหาใหม่ ๆ และต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ ที่ หลากหลาย ทั้งนวัตกรรมด้านมาตรการ ปฏิบัติการ และกิจการสังคม

1.3.2.3 เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่น สนับสนุนกิจกรรมเพื่อการพัฒนา ความเข้มแข็งเชิงระบบและการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น อันรวมถึง ผู้นำ กลุ่มองค์กร ชุมชน ทั้งในเชิงพื้นที่ และในลักษณะอื่นๆ

1.3.2.4 พัฒนาระบบและกลไกทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างสุขภาวะซึ่งรวมถึง ระบบ และกลไกนโยบาย กฎหมาย และกลไกทางสังคมอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพโดยเฉพาะให้ เอื้อต่อการลดความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาวะ

1.3.2.5 พัฒนาระบบการเรียนรู้และสื่อสารสาธารณะ โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพ
ในด้านการจัดการความรู้ ข้อมูล การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งในองค์กร
สสส. เองและภาคีทั้งหมด ให้เหมาะกับบริบทการสื่อสารใหม่

โดย สสส.จะนำ “ทิศทางเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ 10 ปี (พ.ศ.2555 - 2564)”
ไปใช้เป็นกรอบสำหรับการจัดทำแผนหลักระยะ 3 ปี และแผนดำเนินงานประจำปีของกองทุน
เพื่อสานและเสริมพลังร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการพัฒนาขีดความสามารถและสร้างสรรค์
ระบบสังคมให้เอื้อต่อสุขภาวะต่อไป

1..3.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 5 ปี พ.ศ.2561-2565

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ 9 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1.3.3.1 พัฒนาคูณภาพบัณฑิตให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพเป็นที่
ยอมรับตามมาตรฐานสากล
- 1.3.3.2 พัฒนาระบบบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการวิจัยและ
พัฒนาสู่มาตรฐานสากล
- 1.3.3.3 พัฒนามาตรฐานการให้บริการวิชาการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด
เทคโนโลยี เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
- 1.3.3.4 พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการรองรับ
ความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- 1.3.3.5 ส่งเสริม สืบสาน ทำนุบำรุง และเผยแพร่วัฒนธรรมอีสานใต้ให้มีความ
โดดเด่นสู่สากล
- 1.3.3.6 พัฒนาคูณภาพและมาตรฐานอาจารย์และบุคลากรทุกระดับสู่การ
ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพสู่มาตรฐานสากล
- 1.3.3.7 พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์ของมหาวิทยาลัยให้
เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด
- 1.3.3.8 สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการมีคุณธรรม จริยธรรม
และวัฒนธรรมคุณภาพ
- 1.3.3.9 พัฒนาระบบบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล

1.4 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1.4.1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชน บริบทผู้สูงอายุตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน
จังหวัดอุบลราชธานี

1.4.2 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี

1.4.3 เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี

1.5. กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

1.5.1 กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในประเด็นการวิจัยไว้ดังนี้

1.5.1.1 การศึกษาเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 300 คน

1.5.1.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เจาะลึก การอภิปรายกลุ่ม (group discussion) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ประชากรเป้าหมายได้มาจากการคัดเลือกจากประชากรตัวอย่างเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) จำนวนทั้งสิ้น 25 คน จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการ และเป็นทางการ เช่น คณะผู้บริหาร อบต. ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดและรองปลัด อบต. นักพัฒนาชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้า-อาวาสวัด ตัวแทนผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตัวแทน อสม. ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตัวแทนครูจากสถานศึกษาในพื้นที่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เด็ก เยาวชน และคณะกรรมการกลุ่มองค์กรชุมชน ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 25 คน ดังนี้

1) เจ้า-อาวาสวัด	จำนวน 1 รูป
2) ผู้สูงอายุภูมิปัญญาท้องถิ่น	จำนวน 4 คน
3) ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุ	จำนวน 2 คน
4) ผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน 4 คน
5) ผู้นำชุมชน	จำนวน 2 คน
6) ตัวแทนครูจากสถานศึกษาในพื้นที่	จำนวน 2 คน
7) เด็ก เยาวชน	จำนวน 2 คน
8) ตัวแทน อสม.	จำนวน 2 คน
9) ผู้ดูแลผู้สูงอายุ	จำนวน 2 คน
10) ตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	จำนวน 2 คน

11) คณะกรรมการกลุ่มองค์กรชุมชน จำนวน 2 คน
 ซึ่งทั้งหมดได้มาโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลซึ่งคัดเลือกจากกลุ่มเป้าหมายโดยเจาะจง ผู้ที่
 อยู่ในชุมชนท้องถิ่นตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และเต็มใจให้ข้อมูล

1.5.2 **พื้นที่ดำเนินการ** คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัด
 อุบลราชธานี

1.6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ได้บริบทชุมชนตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี
- 1.6.2 ทราบความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทาง
 สังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี
- 1.6.3 ทราบแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่
 ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี

ความต่อเนื่องและยั่งยืนของโครงการ

- 1.6.4 ได้แนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็น
 แนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในโรงเรียนผู้สูงอายุ
- 1.6.5 โครงการวิจัยทำให้ได้เครือข่ายการทำงาน ระหว่างนักวิชาการ นักวิจัยในพื้นที่
 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการทำงานกับผู้สูงอายุ